

Ὁ σκοπὸς τοῦ Δημιουργοῦ ἦτο νὰ πληθύνωνται οἱ ἄνθρωποι, καὶ νὰ γεμίσωσιν ἀπὸ κατοίκους τὴν γῆν. Ἀσέβεια δὲ ἤθελεν εἶσθαι νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι δὲν ἐκλεξε τὸν ἄριστον τρόπον καὶ τὰ προσφύεστατα μέσα εἰς ἐκτέλεσιν τοῦ σκοποῦ τούτου. Δὲν ἐπλασεν ἄνδρα ἓνα καὶ γυναῖκας πολλὰς, ὥστε νὰ εἰσάξη οὕτω τὴν πολυγαμίαν· ἀλλὰ μίαν μόνην γυναῖκα, τὴν ὅποιαν ἤνωσεν εἰς γάμον μετὰ τοῦ ἀνδρός, ποιήσας τοὺς δύο μίαν σάρκα.

Ἐνταῦθα λοιπόν, κατὰ τὴν δημιουργίαν αὐτὴν τοῦ ἀνθρώπου, βλέπομεν ὅτι ὁ Θεὸς ἐδηλοποίησε τὸ θέλημα του περὶ συνοικεσίου καὶ περὶ τοῦ βαθμοῦ τῆς γυναικὸς εἰς τὸν κόσμον τούτον. Ὁ ἀνὴρ προστάζεται νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα του, καὶ νὰ προσκολληθῇ εἰς τὴν γυναῖκα, ὅχι εἰς τὰς γυναῖκας αὐτοῦ, καὶ νὰ τρέφῃ καὶ περιθάλπῃ αὐτήν, ὡς ὁ Κύριος τὴν ἐκκλησίαν. Ἡ παρὰ Θεοῦ διορισθεῖσα ἱερά ἔνωσις πρέπει νὰ συνίσταται ἀπὸ ἓνα ἄνδρα καὶ μίαν γυναῖκα. Ὁ εἰς εἶναι μέρος τοῦ ἄλλου. Καὶ οἱ δύο εἶναι τὸ ἀθάνατον γέννημα τοῦ Θεοῦ, καὶ οἱ δύο ἐγίναν τὴν ἀρχὴν κατ' εἰκόνα αὐτοῦ· ἀπ' ἀρχῆς ὠνόμασε τοὺς δύο ἓν, καὶ τὰ συμφέροντά των εἶναι τὰ αὐτὰ καὶ ἀδιάσπαστα.

Ὁ ἄνθρωπος, καὶ ὅτε πρῶτον ἐπλάσθη, καὶ ἀναμάρτητος ἔτι ὢν, ἐχρειάζετο σύντροφον. Ἀκόμη καὶ τότε εἶπεν ὁ Κύριος, Οὐ καλὸν εἶναι τὸν ἄνθρωπον μόνον· ὅθεν καὶ ἐποίησε σύντροφον αὐτοῦ, ὅχι δούλην. Μολοντί δὲ εἰς διάστημα πολλῶν αἰώνων ἡ γυνὴ ἦτον ἐξευτελισμένη καὶ καταπατημένη, καὶ τὴν σήμερον ἀκόμη εἶναι τοιαύτη εἰς ὅλας τὰς βαρβάρους καὶ μὴ ἐντελῶς πεπολιτισμένας χώρας, τὸ καύχημα ὅμως τοῦ Χριστιανισμοῦ εἶναι ὅτι ἀνυψοῖ αὐτήν εἰς τὸν κατάλληλον βαθμὸν τῆς, τὸν δοθέντα εἰς αὐτὴν παρὰ τοῦ Πλάστου. Ὅταν δ' ἐκπέσῃ τῆς θέσεως ταύτης, ὅταν στερεῖται τὰ προνόμια καὶ δικαιώματα, τὰ εἰς σύντροφον τοῦ ἀνδρός ἀνήκοντα, ὅταν δὲν συγχωρῆται νὰ καλλωπισθῇ μετὰ τὸν μαργαρίτην τῆς παιδείας, καὶ ὁ νοῦς αὐτῆς μένη ἀγύμναστος διὰ τῆς ἀποκτήσεως ὠφελίμων γνώσεων, πόσον τότε βλάπτονται τὰ συμφέροντα τῆς κοινωνίας!

Καὶ αὐτὸς ὁ ἀνὴρ, ἀπαιδευτος ὢν, ἐκπίπτει τοῦ βαθμοῦ του. Ἄνευ παιδείας πολλὰ τῶν νοητικῶν δυνάμεων μένουσι νεκρωμένοι. Ἡ παιδεία εἶναι εἰς τὸν ὀφθαλμὸν τοῦ νοῦς ὅτι τὸ τηλεσκόπιον εἰς τὸ φυσικὸν ὄμμα· δι' αὐτῆς λαμβάνει τις θεωρίαν πολλὴ μᾶλλον ἐκτεταμένην. Ἡ παιδεία αὐξάνει τὴν δύναμιν· ὁ σοφὸς ἄνθρωπος ἰσχύει, λέγει ὁ Σολομών. Ἄν λοιπόν εἰς τὸν ἄνδρα ἦναι τόσο ἀναγκαία ἡ ἐκπαίδευσις, δὲν χρειάζεται ἐπίσης καὶ εἰς τὴν σύντροφον αὐτοῦ, τὴν γυναῖκα; Αὕτη δὲν ἐπιστατεῖ τὴν πρώτην ἡμῶν ἡλικίαν, καὶ συμφέρει

τάχα νὰ διδασκώμεθα ὑπὸ τῆς ἀγνοίας, ὁπότεν ὁ νοῦς ἡμῶν ἦναι μάλιστα εὐδίδακτος; Ἡ θεόδοτος σύντροφος τοῦ ἀνδρός, ἡ σύζυγος, ἡ μήτηρ, ἡ τροφὸς, ἡ διδάσκουσα καὶ καθοδηγοῦσα ἡμᾶς εἰς τὰ τρυφερώτερα ἔτη τοῦ βίου, ἀρμόζει νὰ μένῃ ἄμιρος τῆς παιδείας, ἥτις μόνη καθιστάνει αὐτὴν ἀξίαν τοῦ βαθμοῦ τῆς; Τοιοῦτος βέβαια δὲν ἦτον ὁ σκοπὸς τοῦ Δημιουργοῦ.

Πᾶς λοιπὸν φιλάνθρωπος, πᾶς Χριστιανὸς ὀφείλει νὰ προσπαθῇ ὑπὲρ τῆς ἀνυψώσεως τῶν γυναικῶν. Ἄς λαμβάνωσι παιδείαν τοιαύτην, ὅποια θέλει καταστήσῃ αὐτὰς ἀξίας νὰ ἐκπληρῶσιν ἐπιτυχῶς τὰ σπουδαῖα των καθήκοντα, — νὰ ἐκτρέψωσιν ἐν παιδείᾳ καὶ νοουθεσίᾳ Κυρίου τοὺς υἱοὺς καὶ τὰς θυγατέρας ἡμῶν, — νὰ καλλιεργῶσι τὰ παραδιδόμενα εἰς χεῖρας αὐτῶν ἀθάνατα βλαστήματα, καὶ νὰ τὰ προετοιμάζωσιν εἰς ἐνάρετον καὶ εὐδαίμονα ὑπαρξιν ἐνταῦθα, καὶ εἰς ἀτελεύτητον μακαριότητα ἐν οὐρανοῖς.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ ΤΟΥ ΚΛΗΡΟΥ.

Τὸ δραστικώτατον φάρμακον, τὸ ὅποιον δυνάμεθα κατὰ πρῶτον νὰ μεταχειρισθῶμεν ἐπὶ τοῦ πάσχοντος τῆς ἐκκλησίας σώματος, (καὶ ὅταν λέγωμεν πάσχον σώμα τῆς ἐκκλησίας, δὲν ἀμυβᾶλλομεν ὅτι οὐδεὶς θέλει ὑπολάβειν ἡμᾶς βλασφημοῦντας, καθότι ὁ λόγος ἡμῶν δὲν γίνεται βεβαίως, οὐδ' ἐμπορεῖ νὰ γείνη, περὶ τῆς ψυχῆς τῆς ὅλης ἐκκλησίας, περὶ τῶν κατ' ἑαυτὰ ὑγιεστάτων καὶ ἀκεραιωτάτων θεοπαραδότων τῆς πίστεως δογμάτων), εἶναι ἡ συστηματικὴ τοῦ κλήρου ἐκπαίδευσις. Μόνη ἡ παιδεία, τὸ οὐρανόπεμπτον τοῦτο εἰς τοὺς ἀνθρώπους δῶρον, θέλει περιποιήσῃν εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος τὴν ἀποβληθεῖσαν λαμπρότητα καὶ δόξαν· μόνη ἡ παιδεία ἀπὸ τῆς νῦν ταπεινώσεως θέλει ἀνυψῶσιν αὐτήν εἰς τὸν κολοφῶνα τῆς παλαιᾶς ἐκκλησίας· μόνη ἡ παιδεία θέλει ἀναδείξει τὴν παλαιάφαιτον αὐτὴν ἀνατολικὴν ἡμῶν ἐκκλησίαν μῆτέρα γεραρὰν τῶν λοιπῶν Χριστιανικῶν ἐκκλησιῶν. Ναι, μόνην τὴν παιδείαν κηρύττομεν πάντων τῶν ἀγαθῶν τούτων παραίτιον, καὶ οὐδὲν φροντίζομεν περὶ τινων ἀνθρωπαρίων, τὰ ὅποια ἡ παρ' ἀπαιδευτῶν καὶ ἁμαρτῶν προγόνων πατροπαραδότου παρέλαβον, ἢ ἀφ' ἑαυτῶν κακοβούλως πρεσβεύουσι τὸ ὀλέθριον ἀξίωμα, ὅτε ὁ ἀφιερωὼν ἑαυτὸν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς ἐκκλησίας δὲν ἔχει χρεῖαν παιδείας. Τῶν φίλων τούτων τοῦ σκότους ἀκούοντες τοὺς λόγους, νομίζομεν ὅτι ἀκούομεν τὸν ἐθνικὸν καὶ ἄπιστον Φῆστον, τὸν τολμήσαντα νὰ εἴπῃ πρὸς τὸν κατ' ἀκριβεῖαν πεπαιδευμένον ἀπόστολον Παῦλον, “Μαῖνη, Παῦλε· τὰ πολλὰ σε γράμματα εἰς μανίαν περιτρέπει.” Τοὺς φωτοσβεστέρας τούτους, ἂν καὶ καυχῶνται ὅτι εἶναι δεινοὶ περὶ τὰ ἐκκλησιαστικά, ἀποκαλοῦμεν ὅμως ἡ ἁμαρτεστάτους, ἢ διὰ σκοτεινοῦς τινας σκοποὺς προστάτας τῆς ἀσθενείας καὶ ἀδοξίας τῆς ἐκκλησίας.

καθότι δὲν θέλουν ἀναμειβόλως ἐμπορέσει νὰ μᾶς ἀρνηθῶσιν, ὅτι ἀδύνατον εἶναι νὰ ἐνεργήσῃ ἡ ἐκκλησία ἐπὶ τοὺς Χριστιανοὺς τὴν θείαν καὶ πνευματικὴν αὐτῆς ἰσχὺν, ὅταν μὴ ἔχῃ πρὸς τοῦτο τὰ ἐπιτήδεια ὄργανα, ὅταν οἱ λειτουργοὶ αὐτῆς μὴ ᾖναι σοφοὶ καὶ πεπαιδευμένοι. Ἡ, ἃς μᾶς εἴπωσι, παρακαλοῦμεν, πότε ἤμπορεσεν ἡ ἀρχαία ἐκκλησία ν' ἀναιρέσῃ καὶ ν' ἀνασκευάσῃ τὰς κατ' αὐτῆς ὑπὸ τῶν ἐθνικῶν καὶ Ἰουδαίων ἐκσφενδονηθείσας κατηγορίας, καὶ ν' ἀπολογηθῇ ἐνώπιον τῶν ὁμῶν τῆς Ῥώμης αὐτοκρατόρων, εἰ μὴ ὅτε ἀνέστησαν ὑπὲρ αὐτῆς ἀπολογηταὶ ἄνδρες φιλόσοφοι, καὶ πᾶσαν ἐντελέστατα συγκεκροτημένοι παιδείαν, Ἰουστίνος ὁ φιλόσοφος, Ἀθηναγόρας ὁ Ἀθηναῖος, Μιλτιάδης ὁ διαλεκτικώτατος, καὶ μυρίοι ἄλλοι; Πότε ἡδυνήθη νὰ στηρίξῃ καὶ νὰ κρατύνῃ τῆς Εὐαγγελικῆς διδασκαλίας τὰ ἀμώμητα δόγματα, εἰ μὴ ὅτε διὰ τῶν σαφῶν αὐτῶν συγγραμμάτων ἐφώτισαν τοὺς Χριστιανοὺς αἱ ἐνδοξαὶ διδασκαλαὶ καὶ συγγραφεῖς, Ἀθανάσιοι, Κύριλλοι, Βασίλειοι, καὶ ἡ λοιπὴ ἀνά πᾶσαν τὴν οἰκουμένην περιώνυμος χορεία τῶν θεοφόρων πατέρων;

Ἀς μᾶς ἀπεκριθῶσι, τοὺς ἐρωτῶμεν, ποῦ ἐπαίδευσθῇ ὁ μέγας Βασίλειος, ποῦ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος, ποῦ ὁ χρυσορρήμων τῆς Κωνσταντινουπόλεως πατριάρχης Ἰωάννης; Δὲν διέτριψαν οὗτοι εἰς τὰς σχολὰς τῆς Ἀλεξανδρείας καὶ τῶν Ἀθηνῶν; δὲν ἐδιδάχθησαν ἀκριβέστατα, καὶ μάλιστα ὑπὸ ἐθνικῶν διδασκάλων, τοῦ Λιβανίου καὶ Ἀνδραγαθίου, φιλοσοφίαν, ῥητορικὴν, καὶ πᾶσαν ἐν γένει τὴν ἀπαιτούμενην παιδείαν; — Ἀλλὰ διὰ τί καταφερόμεθα οὕτως ἀπηνῶς κατὰ τῶν καλῶν ταύτων ἀνθρώπων, οἵτινες ἴσως νομίζουν ὅτι πρέπει τούναντίον νὰ γνωρίζωμεν πρὸς αὐτοὺς χάριτας, ὡς συμβουλευόντας ν' ἀπέχῃσι τῆς παιδείας μάλιστα οἱ ἐκκλησιαστικοί, διὰ νὰ μὴ περιπέσωσιν εἰς κακοδοξίας, καὶ ἑτεροδιδασκαλίας, καὶ ἀθεῖαν ἀντικρυσ, καὶ διασεισῶσιν ἐπομένως τοὺς θεμελίους τῆς ὀρθοδοξίας; Ὡς τῆς μεγάλης εὐσεβείας, τὴν ὁποίαν καταδεικνύουν! “Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐδὲ ἐν τῷ Ἰσραὴλ τσαούτην εὔραν πίστιν!” Δὲν περιτρέπουν, ὡς ἐνθερμοὶ τῆς ὀρθοδοξίας ζηλωταί, ἡ παιδεία καὶ τὰ πολλὰ γράμματα τὸν ἄνθρωπον εἰς μανίαν ὅχι διότι τοιαύτην τινὰ ιδιότητα ἔχουσα παιδεία, καὶ τοιαῦτα γράμματα, κακῶς λέγεται παιδεία, καταχρηστικῶς λέγονται γράμματα; εἶναι ἡμιμάθεια, εἶναι δοκησιοσφία, τύφωσις καὶ ἐπαρσις μικροῦ ἐγκεφάλου, ἢ, ἂν θέλετε, ψυχῆς μιᾶρ᾽ καὶ διεστραμμένης, τὴν ὁποίαν νὰ μορφώσῃ ἱκανὴ εἶναι μόνῃ ἡ ἀμάθεια καὶ ἀπαιδευσία, ἡ κακὴ ἀνατροφή, καὶ ἡ ἀπὸ παιδικῆς ἡλικίας ἑλλειψίς τῆς τῶν θείων διδασκαλίας. Βλέπετε δὲ ὑμεῖς μᾶλλον, ὡς διάπυροι τῶν πατρῶν δογμάτων ὑπέρμαχοι, μὴ, ἐνῶ συνιστᾶτε ἐπιμελέστατα τὸ ὀλέθριον ὑμῶν ἄξιωμα, ἀπολεσθῇ αἴφνης καὶ ἀνεπαισθήτως τὸ βαρύτεμον τῶν ὀντι τοῦτο κειμήλιον τῆς ὀρθοδοξίας; προσέχετε τὰς παρούσας ἡμέρας, ὅτι εἶναι πονηραὶ περιβλέψατε ὀλίγον

κύκλῳ, καὶ παρατηρήσατε ὅτι ἐπίβουλοι πολλοὶ, ὡφελοῦμενοι ἐκ τῆς παχυλῆς ἀμαθείας ἡμῶν, καὶ μάλιστα τῶν κληρικῶν, ἐνεδρεύουν νὰ μᾶς παγιδεύσωσι, καὶ ἡμεῖς, κατὰ κακὴν ἡμῶν τύχην, κινδυνεύομεν νὰ ἐμπεσώμεν εἰς τὰς παγίδας αὐτὰς, διότι δὲν εἴμεθα ὠπλισμένοι τὴν πανοπλίαν τῆς παιδείας καὶ τῆς Χριστιανικῆς σοφίας. Ὡ! συναισθάνθητε ἀπαξάπαντες, καὶ οἱ ἐντὸς καὶ οἱ ἐκτὸς τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος ὀρθόδοξοι Χριστιανοί, τὴν κατὰ τοὺς νῦν μάλιστα καιροὺς κατεπείγουσαν ἀνάγκην τῆς παιδείας, καὶ δράξασθε αὐτῆς, μὴ ὀργισθῇ ὁ Κύριος, καὶ ἀπολεσθῇτε ἐκ τῆς δικαίας οδοῦ; δράξασθε, λέγομεν, τῆς Χριστιανικῆς ἀληθείας, καὶ ἡ ἀλήθεια, κατὰ τὸ ἀψευδέστατον τοῦ Σωτῆρος λόγιον, θέλει ἐλευθερώσειν ἡμᾶς ἀπὸ τῶν παγίδων τῶν ἐχθρῶν.

Ὁ συγγραφεὺς τοῦ ἄρθρου, ἐξ οὗ ἐλάβομεν τὰ προηγούμενα, συμβουλεύει ἀκολούθως νὰ ἐκδοθῇ νόμος ἀπαγορεύων εἰς τὸν ἀπαιδεύον τὴν ἄθειαν τοῦ χειροτονεῖσθαι ἔπειτα δὲ προσθέτει τὰ ἐπόμενα:—

Διὰ νὰ ἐμπορῇ ὁμῶς ὁ νόμος οὗτος νὰ πληρωθῇ, πρέπει ν' ἀνυψώσῃ καὶ ἡ κυβέρνησις τὴν ἱεράν τάξιν τοῦ κλήρου εἰς ἐντιμοτέραν τινὰ κατάστασιν· πρέπει ἐξάπαντος νὰ παραχωρήσῃ εἰς αὐτὴν, ἂν ὅχι ἀνωτέραν, ἴσῃν τοῦλάχιστον χορηγίαν, τὴν ὁποίαν ἀπολαύουν καὶ αἱ λοιπαὶ τῆς κοινωνίας ἡμῶν τάξεις· ὀφείλει δηλονότι νὰ φροντίσῃ, ὥστε νὰ ὀρισθῇ καὶ εἰς τὸν κλῆρον αὐτάρκης τις πόρος, ἀπὸ τοῦ οὐοίου νὰ ἔχῃ βεβαίαν τὴν ἰδίαν διατροφήν καὶ συντήρησιν. Ἐνόσω ἡ ὑπαρξίς τοῦ ἱερέως κρέμαται ἀπὸ τοῦ δίσκου· ἐνόσω ὁ ἱερεὺς, εἰς τὸν ὁποῖον εἶναι ἀνατεθειμένα τὰ πνευματικώτατα ἔργα, ἀναγκάζεται ν' ἀφιερόνῃ πᾶσαν αὐτοῦ τὴν μέριμναν καὶ σπουδὴν εἰς τὰ βιωτικά· ἐνόσω, εἰς ἓνα λόγον, τὸ ὑψηλὸν τοῦ ἱερέως ἐπάγγελμα εἶναι ὡς ἐκ τοῦ πορισμοῦ τὸ εὐτελέστατον· μὴ ἐλπίζωμεν, ὅτι ἡ τάξις αὕτη τοῦ κλήρου θέλει φανῇ κατὰ τοῦτο ἐπίζηλος εἰς τὸν διὰ πολλῶν ἐτῶν εἰς τὰ σχολεῖα προπαρασκευαζόμενον εἰς αὐτήν. “Δεῖ—λέγει ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος—μετὰ ἀφθονίας ἐπιρρῶειν τοῖς διδασκάλοις τὴν τῶν ἀναγκαίων χορηγίαν, ἵνα μὴ κάμνωσι, μήτε ἐκλύωνται, μηδὲ, περὶ τὰ μικρὰ σχολάζοντες, τῶν μεγάλων ἀπαστερῶσιν ἑαυτοὺς, ἵνα τὰ πνευματικὰ ἐργάζωνται, μηδὲνα τῶν βιωτικῶν ποιοῦμενοι λόγον· τοιοῦτοι ἦσαν αἱ Λευῖται· οὐδὲν αὐτοῖς ἔμελε τῶν βιωτικῶν, ὅτι ταῖς λαϊκαῖς ἔμελε τῆς αὐτῶν προνοίας.”—ΑΘΗΝΑ.

Ὁ Παντοδύναμος, ὁ ὁποῖος ἔδωκε τὸν σκύλον σύντροφον τῶν ἡδονῶν καὶ τῶν ἀγώνων μας, ἐπρόοικισεν αὐτὸν με φύσιν γενναίαν καὶ ἀνωτέραν πάσης ἀπάτης. Οὕτε φίλον λησμονεῖ, οὔτε ἐχθρὸν—ἀκριβῶς ἐνθυμεῖται καὶ τὴν εὐεργεσίαν καὶ τὴν βλάβην. Μετέχει τῆς νοήσεως τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλ' οὐκ καὶ τοῦ ψεύδους του. Στρατιώτης διωροδοκεῖται νὰ φονεύσῃ ἄνθρωπον μετὰ τὴν βομφαίν του, ἡ μάρτυς νὰ σηκώσῃ ζωὴν διὰ ψευδοῦς κατηγορίας, ἀλλὰ σκύλος δὲν σπαράσσει τὸν εὐεργέτην του. Εἶναι ὁ φίλος τοῦ ἀνθρώπου, ἐκτὸς ὅπταν ὁ ἄνθρωπος δικαίως ὑποπέσῃ εἰς τὴν ἐχθραν του.